

Motion till riksdagen

1989/90:U533

av Inger Schörling m.fl. (mp)

EG-anpassningen och näringslivet

Sverige är ett industriland, som exporterar en stor del av sin produktion. De klassiska råvarorna trä, pappersmassa och järnmalm står bara för 8,5 procent av exporten, medan verkstadsprodukter svarar för 46,2 procent. Och av totalexporten går drygt hälften till EG-länderna. Den andelen ökar dessutom stadigt. 1985 var andelen 48,6 procent, 1988 52,3 procent och under första halvåret 1989 54,1 procent. Bland de tio största importörerna av svenska varor är sju EG-länder.

Det finns således en krass handelsstatistisk faktabakgrund till de attityder som dominerar svenskt näringsliv. Men frågan är om dessa fakta är tillräckliga sakskalet för det enorma sug i riktning mot EG som omfattar inte bara storföretagen utan också småföretag, jordbrukare, konsultfirmor och alla sorters entreprenörer. EG har blivit den stora drömmen, det är på EG-marknaden man ska göra vinsterna. Och, förutsätts det, den som inte får in en fot i EG är dömd att gå under.

Att en fri stormarknad blir öppen också från andra hållet och innebär att EG-företag får fri tillgång till den svenska marknaden, berörs sällan. Alla utgår från att de själva ska bli vinnare. Att det kan finnas företag, regioner och personer i det svenska samhället som blir förlorare, diskuteras sällan. Och om det diskuteras, avfärdas det med att friast möjliga konkurrens inom största möjliga marknad leder till bästa möjliga resultat för helheten.

EG – ett tillväxtparadis?

Från EG (Cecchini-rapporten) hävdas att den inre marknaden skulle öka BNP med 3,2–5,7 procent, sänka inflationen med 4,5–7,7 procent och öka sysselsättningen med 1,3–2,3 miljoner jobb. För Sveriges del har TCO påstått att tjänstemän skulle "tjäna" 10 000 kronor om året på EG.

Flera konventionella svenska tillväxtekonomer har ifrågasatt om just EG är Sveriges räddning.

Den svenska långtidsutredningen har gett ut ett antal analyser av vad svensk "de-facto"-anslutning till EG (dvs. EG-anpassning) betyder samhällsekonomiskt. Det pressmeddelande som skickades ut hade en uppseendeväckande men betecknande rubrik: "Kalldusch för eurotiker?". Poängen var att analyserna kraftigt dämpar de uppskrivade förväntningarna på EG-marknadens betydelse som "injektion" för svenskt näringsliv (*Svensk ekonomi och Europaintegrationen*, bilaga 2–5 till LU 90).

Framför allt underkänns Cecchini-rapporten. Det sägs att den är "behäftad med sådana metodmässiga problem att resultaten är mycket otillförlitliga". Långtidsutredningen avstår från att själv försöka kvantifiera effekterna av en svensk anslutning till den inre marknaden. Men några förmodanden kan särskilt noteras:

- För att det ska bli några vinster av EG-marknaden "krävs omfattande förändring av företagsstrukturen inom branscherna, genom avgång och nyetablering av företag".
- De vinster som uppkommer väntas inte bestå i förbättrat resursutnyttjande enligt frihandelsteorin om "komparativa fördelar"; i stället blir det vinster "genom ett förbättrat utnyttjande av stordriftsfördelar, ökad konkurrens och förbättrad effektivitet".
- Den inre marknads effekter kommer inte hela näringslivet tillgodo utan kommer att bli "koncentrerade till vissa branscher".
- Den ökade rörligheten för kapital och arbete kan leda till en *sänkning* av nationalinkomsten per capita.
- De svenska lönerna kommer att anpassas till EG, vilket betyder att de "svenska relativlönerna i högre utsträckning än för närvarande kommer att bestämmas utanför landet".
- Det kommer att "bli svårt att hävda den solidariska lönepolitiken med på sikt åtföljande konsekvenser för inkomstfördelningen. Det kommer vid en integration att bli svårare att bibehålla den inkomstutjämning vi i dag har och lönespridningen inom tillverkningsindustrin kommer sannolikt att närma sig den i EG-länderna".

I den ansedda tidskriften *Ekonomisk Debatt* (6/89) ifrågasätter två nationalekonomer effekterna av EG:s inre marknad utifrån teoretisk "normativ handelsteori", som i vissa avseenden utgör ett ifrågasättande av dogmen om att friast möjliga handel alltid är bra för alla parter. Artikelförfattarna avslutar sin artikel med att konstatera att "tillkomsten av EG:s inre marknad behöver dock inte vara positiv för vare sig den svenska eller globala välfärden. Detta gäller oberoende av om Sverige ansluter sig eller står utanför EG." (Ekholm & Torstensson: "Svensk handelspolitik i ljuset av ny handels-teori".)

Miljöpartiet anser att de övergripande följderna för svenskt näringsliv av EG-anpassningen kan sammanfattas på följande sätt: EG:s inre marknad kommer att leda till skärpt konkurrens. I detta hårda handelskrig kan vissa väl förberedda storföretag skörda vinster. Många företag som är sämre rustade för stenhård internationell konkurrens kommer att gå under. EG-företag kommer in i Sverige och kommer att tvinga fram en allmän anpassning till EG-villkor. Svenska löntagare kan drabbas av lönestopp. Detta bör ges regeringen till känna.

Företagsförvärv

Statens industriverk har i 1989 års internationella antologi *Svensk industri inför EG 92* varnat för att den inre marknaden "påtagligt ökar risken för utslagning bland svenska underleverantörer till följd av att de svenska storföretagen alltmer förlägger sina inköp och direktinvesteringar till EG-länderna".

EG-kommissionen har redan börjat intressera sig för svenska skyddsregler mot utländska uppköp. Hittills har det ju varit svenska storföretag som köpt in sig i EG, medan EG-företagen inte gjort några större inbrytningar på den svenska marknaden. 1988 investerade svenska företag 25,6 miljarder kronor i EG, medan EG-företag satsade bara 1,8 miljarder i Sverige. Och på varje utländskt köp i Sverige går det 2,15 svenska köp i utlandet. Denna obalans vill EG-kommissionen ändra på. Man tänker undersöka allt som hindrar ett EG-företag från att ta över svenska företag, eftersom sådana regler strider mot EG-principerna (DN 15.4.89).

I riksdagen har moderaterna och folkpartiet ställt sig bakom EG-idologin och krävt att den svenska företagsförvärvslagen ändras så att den överensstämmer med EG-reglerna. Också på andra sätt vill partierna stimulera utländska uppköp av svenska företag. Utskottsmajoriteten (dvs. s, c och vpk) ville i betänkandet ha kvar nuvarande regler, men i debatten den 6 juni 1989 erkände plötsligt utrikesutskottets ordförande Stig Alemyr att han har samma uppfattning som folkpartiet och "personligen tror att det kan bli nödvändigt att i en inte alltför avlägsen framtid ändra det svenska regelsystemet".

Miljöpartiet krävde skärpta bestämmelser i syfte att undvika en förstärkning av de transnationella företagens makt i Sverige. *Miljöpartiet kräver* nu på nytt införande av skärpta bestämmelser för utländska företagsförvärv. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag om sådan lagstiftning.

Steg mot EG-valuta

En central målsättning för EG är att skapa gemensam valuta och gemensam centralbank – helt naturligt för en förbundsstat. Att ha en egen valuta och en egen centralbank är grundvalar för möjligheten att i någon mån kunna föra en självständig ekonomisk politik. För unioner är det därför ett viktigt mål att avskaffa delstaternas valuta och riksbank, för små stater som vill hävda sitt självbestämmande är det lika viktigt att slå vakt om dessa institutioner, vilket bl.a. lett till att krav i denna riktning framförs av de baltiska frihetsrörelserna.

I EG finns redan embryot till gemensam valuta, ecu och valutaunion, EMS.

Anders Vredin, ekonomie doktor som arbetar vid Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning, har i en artikel avrått från svenskt EMS-medlemskap, framför allt för att det skulle "innebära minskad autonomi". Han förmodar att EMS-entusiasmen hos en del ekonomer "mer är ett uttryck för den allmänna EG-ynan än för nya teorier och erfarenheter inom penning- och växelkurspolitikens område". ("Vägval i valutapolitiken: EMS eller autonomi?" *Ekonomisk Debatt*, 7/89.)

I regeringens rapport *Sverige-EFTA-EG 1988* meddelas att en arbetsgrupp med företrädare för finansdepartementet och riksbanken håller på att "kartlägga läget på det ekonomiska och monetära området i EG inkl. EMS, och analysera tänkbara konsekvenser för Sverige". Det konstateras också att "frihet för korta kapitalrörelser ökar risken för fluktuationer i valutaflödena som kan försvåra penning- och valutapolitiken i ett land". Under 1988 har

en expertgrupp inom EFTA försökt utröna hur "kapitalliberaliseringsprocessen i Europa gestaltar sig och vilka effekterna på EFTA-länderna kan bli".

Regeringen har alltså först avskaffat valutaregleringen; därefter försöker man ta reda på vad det får för effekter!

Miljöpartiet anser att valutareglering är en nödvändig ingrediens i ett självständigt lands ekonomiska politik. Sverige bör därför inte bli medlem i EMS eller ersätta kronan med ecu. Detta bör ges regeringen till känna.

Enhetlig skattepolitik

I Delorsplanen heter det beträffande skattepolitik bl.a.:

"Det blir nödvändigt att utveckla bindande regler och procedurer för budgetpolitiken som bl.a. innefattar:

- effektiva övre gränser för budgetunderskott hos enskilda medlemsstater; hinder mot tillgång till direkta centralbankskrediter och andra former för monetär finansiering; gränser för lån i icke-EG-valuta,
- fastställande av en övergripande skattepolitik på medellång sikt, inbegripet storleken och finansieringen av de olika budgetposterna, såväl på nationell som EG-nivå."

Dessa och liknande formuleringar har inom affärsvärlden tolkats som krav på en gemensam skattepolitik. Ett exempel är presentationen av Delorsplanen i Dagens Industri under rubriken: "Europafantasterna redo ta nästa steg – EMU Europas Monetära Union: En enda valuta – En enda centralbank – En enda skattepolitik" (Dagens Industri 10.5.89). I artikeltexten heter det: "Regeringar som plågat folk och företag med extraskatter när en dyrbar socialförsäkring gjort hål i budgeten får i fortsättningen begära godkännande i Bryssel innan de gör något."

Miljöpartiet slår vakt om svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta och avvisar därför svensk anpassning till Delorsplanen. Detta bör ges regeringen till känna.

Regional utarmning

Ökade regionala obalanser är en av många säkra effekter av EG:s stormarknad. Statens industriverk har gjort en utredning (SIND PM 1988:10) där det heter: "EG:s industripolitik har i ringa mån kunnat främja balansen mellan de olika regionerna. De mest utvecklade områdena har dragit till sig arbetskraft och kapital, medan regioner baserade på tillbakagående aktiviteter har fått svåra sociala och ekonomiska problem." Grundprincipen i EG är att "statliga åtgärder som hotar konkurrensen förbjuds". Däremot kan visst regionalstöd utgå, förutsatt att det godkänns av EG-kommissionen.

Danmark har rika erfarenheter av hur detta i praktiken kan fungera i nordiska sammanhang. Ett typiskt exempel är ön Mön. EG-kommissionen accepterade den inte som stödområde eftersom det enligt Bryssel-byråkraterna finns möjlighet att pendla till huvudstadsområdet – 100 kilometer av lägset med vatten emellan!

Rapporten mynnar ut i ett antal slutsatser om de tänkbara följderna av en EG-anpassning för Sveriges del: 1. Sverige kommer att få betala till EG:s

regionalpolitik, inte få något av den. 2. EG kommer att "tona ner flera av de regionalpolitiska insatser" som nu görs i Sverige. 3. Sveriges egen regionalpolitik kommer att "konfronteras med ett överstatligt organ". 4. Svenska regionalpolitiska åtgärder "kan inte införas utan EG-kommissionens godkännande". 5. En överslagsberäkning gör att bara "ett par områden i Sverige blir möjliga stödområden".

Miljöpartiet anser att Sverige skall slå vakt om sin rätt att bedriva en självständig regionalpolitik och avvisar varje tanke på att svenska riksdagsbeslut om regionalt stöd måste underställas överstatliga organ för godkännande. Detta bör ges regeringen till känna.

Fri upphandling

En EG-anpassning skulle leda till att EG-företag får samma möjligheter som svenska företag att få offentliga uppdrag i Sverige. Industriförbundet har krävt att EG:s upphandlingsregler ska tillämpas fullt ut i Sverige och att dessa regler ska "ges en annan rättslig status än de i dag gällande svenska upphandlingsreglerna". (*Industriförbundet, handelspolitik, nr 3/89*). Det betyder att de möjligheter för lokalt självbestämmande vid upphandling som nu finns helt skulle tas bort. Ingenting skulle kunna hindra EG-företag med lägre kostnader från att bjuda under och därmed konkurrera ut lokala svenska småföretag som t.ex. levererar mat till daghem och skolor, sköter skolskjutsar, hämtar sopor, reparerar och underhåller kommunala lokaler och så vidare. För att inte tala om alla anläggningsarbeten och byggprojekt, där det skulle bli helt förbjudet att gynna svenska eller lokala företag.

Miljöpartiet anser att kommun, landsting och stat skall ha rätt att prioritera lokal upphandling framför mera avlägsen sådan, bl.a. i syfte att minska transportbehovet och kunna gynna lokal produktion för lokal konsumtion. Därför är anslutning till EG:s upphandlingsregler utesluten. Riksdagen bör hos regeringen begära de förändringar i upphandlingsförordningen som krävs för att garantera sådan rätt.

Stopp för miljöjordbruk

I en analys från lantbruksuniversitetet (1989) med titeln *Sverige och EG – konsekvenser av ett svenskt medlemskap för bonden*, konstateras att "det blir mjölkbönderna som får svårast att anpassa sig till EG". Medan växtodlingsföretag skulle förbättra sin lönsamhet med ca 30 procent, skulle lönsamheten försämrats med 50 000 kronor per år för mjölkgården och med 40 000 kronor per år för slaktsvinsgården." Det heter vidare i rapporten: "Det låga avräkningspriset kan framtvunga en omfattande rationalisering på gårdsnivå." Konkret betyder detta att ett stort antal mindre gårdar i skogs- och mellanbygder skulle slås ut.

För den redan hårt koncentrerade mejerinäringen skulle EG-anpassning av svenskt jordbruk också få allvarliga effekter. "Man kan anta att de europeiska livsmedelsföretagen kommer att göra entré även på den svenska marknaden och att svenska mejeriers hemmamarknadsavsättning därmed kommer att hotas."

Reglerna för spridning av bekämpningsmedel är ofta olika i Sverige och

EG. Ett exempel som anges i rapporten gäller de cancerogena medlen mancozeb och maneb som i Sverige inte får spridas senare än 30 dagar före skörd, medan motsvarande tid i EG-landet Danmark är bara 14 dagar.

Mot. 1989/90
U533

Beträffande fodertillsatser gäller att EG i motsats till Sverige tillåter antibiotika i tillväxtfrämjande syfte, vissa färgämnen och produkter från självdöda djur.

Lantbruksstyrelsen har undersökt vad EG-anpassning kan betyda för den svenska växtskyddsstrategin (PM 1987-11-09). Två allvarliga problem påtalas. Dels skulle risken öka för att nya växtskadegörare skulle komma in i landet; om "en EG-produkt med växtpass giltigt för hela EG-området accepteras för införsel till Sverige utan inspektion vid gränsen ökar riskerna för introduktion av växtskadegörare". Dels skulle svensk potatisodling hotas, p.g.a. vissa EG-direktiv som skulle "innebära stora svårigheter för svensk odling om de skulle tillämpas i oförändrad utformning i landet".

En EG-anpassning av jordbruket skulle allvarligt försvåra en övergång till biologisk odling som är nödvändigt av miljö- och hälsoskäl.

Miljöpartiet anser att Sverige skall behålla ett livskraftigt jordbruk över hela landet och successivt ersätta nuvarande produktionsmetoder med ett miljö- och djurvänligt, biologiskt-organiskt brukningssätt. Därför måste det slås fast att anpassning av jordbrukspolitiken till EG inte kommer att bli aktuell. Detta bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att EG-anpassning av näringslivet riskerar att leda till handelskrig och massutslagning av företagsenheter,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till skärpt lagstiftning om utländska företagsförvärv,¹

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att valutareglering bör finnas som ett medel i en självständig stats finanspolitik,²

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige ej skall bli medlem i EMS,²

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska kronan ej skall ersättas av "ecu" eller annan överstatlig valuta,²

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta skall bestå,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall bibehålla oinskränkt rätt att självt besluta om regionalpolitiskt stöd utan att detta skall behöva underställas EG:s eller annat överstatligt organs godkännande,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning som garanterar kommuner, landsting och statliga inrättningar rätt att vid upphandling föredra lokal produktion för lokal konsumtion,²

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbrukspolitiken icke skall anpassas till EG.²]

Mot. 1989/90
U533

Stockholm den 24 januari 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Krister Skånberg (mp)

Per Gahrton (mp)

Elisabeth Franzén (mp)

¹ 1989/90:N314

² 1989/90:Fi207

